

เอกสารวิชาการส่วนบุคคล
(individual Study)

จริยธรรมของข้าราชการทหารภายใต้หลักนิติธรรม

จัดทำโดย พลโท โสฬส สนธยานนท์
รหัส ๒๔๐๙๔๖

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการอบรม
หลักสูตรหลักนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (นธป.) รุ่นที่ ๙
วิทยาลัยศาลรัฐธรรมนูญ
สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

ลิขสิทธิ์ของสำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ

จริยธรรมของข้าราชการทหารภายใต้หลักนิติธรรม

พล.ท. โสพล สอนยานนท์^๑

บทนำ

จริยธรรมเป็นสิ่งที่ถูกกำหนดขึ้นจากพฤติกรรมของมนุษย์ เป็นสิ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตในสังคมของมนุษย์ทุกคน ซึ่งแต่ละบุคคลมีการนำหลักจริยธรรมเข้ามายึดถือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในครอบครัว การทำงาน การอยู่ร่วมกันในสังคม จริยธรรมจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญอย่างยิ่งอย่างหนึ่งที่จะทำให้มีหลักในการดำเนินชีวิต มีความสุข รู้จักการใช้ชีวิตให้มีคุณค่า จริยธรรมทำให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ช่วยให้สังคมเจริญ ถ้ามนุษย์ขาดจริยธรรมย่อมส่งผลให้เกิดความแตกแยก การเอารัดเอาเปรียบ การเห็นแก่ตัว ทำให้มนุษย์ไม่รู้จักเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

หากมองจริยธรรมในแง่ของกฎหมาย กฎหมายเป็นสิ่งที่ตราขึ้นจากจารีตประเพณี เพื่อใช้ในการบริหารประเทศ เพื่อใช้บังคับบุคคลให้ปฏิบัติตาม โดยมีหลักการพื้นฐานที่สำคัญในการวางบทบัญญัติของกฎหมาย ซึ่งเรียกว่า “หลักนิติธรรม” เป็นการกำหนดสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของประชาชนให้ต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกละเมิดสิทธิของตนเอง ทุกคนต้องมีความเสมอภาคเท่ากันทุกคน หากว่าบุคคลใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ย่อมถูกลงโทษตามที่กฎหมายกำหนดไว้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ซึ่งเป็นบทกฎหมายสูงสุดของประเทศก็ได้บัญญัติเกี่ยวกับหลักนิติธรรมไว้ใน มาตรา ๓ วรรคสอง^๒ บัญญัติว่า “รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์กรอิสระ และหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ หลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม” และ มาตรา ๗๖ วรรคสาม^๓ ได้บัญญัติให้ “รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้นๆ” การจัดทำประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐจึงต้องอยู่ภายใต้หลักนิติธรรม

จริยธรรมที่รัฐใช้ในการควบคุมความประพฤติของบุคคล ซึ่งเรียกว่า “วินัย” วินัยเป็นสิ่งที่บุคคลแต่ละสังคมวางกรอบในการกำหนดให้บุคคลในสังคมนั้นๆ ต้องประพฤติปฏิบัติ การฝ่าฝืนเป็นการกระทำผิดวินัยซึ่งมีลักษณะความรุนแรงต่อสังคมน้อยกว่าการฝ่าฝืนกฎหมาย ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐถือว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดินนับตั้งแต่อดีตจนกระทั่งปัจจุบัน และยังคงมีความสำคัญต่อไปในอนาคต โดยข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องมีจริยธรรมในการปฏิบัติราชการ เพราะจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมหรือการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการซึ่งส่งผลต่อการ

^๑ รองเจ้ากรมพระธรรมนูญ

^๒ มาตรา ๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

^๓ มาตรา ๗๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

ให้บริการสาธารณะ และการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน หากขาดจริยธรรมแล้วย่อมส่งผลเสียต่อประเทศชาติ

ในทุกวิชาชีพจะต้องมีจริยธรรม ซึ่งเรียกว่า จริยธรรมวิชาชีพ เป็นสิ่งซึ่งครอบคลุมในทุกเรื่องทุกประการที่เป็นข้อควรปฏิบัติหรือหลักแห่งความประพฤติที่พึงงามของบุคคล สำหรับกลุ่มวิชาชีพเดียวกัน ซึ่งสถาบันวิชาชีพหรือกลุ่มองค์การร่วมกันบัญญัติขึ้นและให้ถือเป็นมาตรฐานคุณค่าแห่งความดีของการกระทำหนึ่งๆ เป็นข้อพึงปฏิบัติและข้อห้ามสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพต่างๆ ที่มีความสอดคล้องกับคุณสมบัติของวิชาชีพนั้นๆ โดยเน้นควบคุมความประพฤติคนอาชีพเดียวกัน คนในสายงานเดียวกันและไม่ทำให้วิชาชีพนั้นมีความเสื่อมเสียจากการกระทำของบุคคลหรือกลุ่มคนใดคนหนึ่ง หากกล่าวถึง ข้าราชการทหาร จริยธรรมพื้นฐานของทหารอาชีพ ไม่ได้กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ได้กำหนดเรื่องพื้นฐานที่พึงปฏิบัติดังนี้

๑. มีความซื่อสัตย์ ซื่อสัตย์ต่อผู้บังคับบัญชา ต่อหน้าที่ ต่อหน่วย กองทัพ รวมทั้งซื่อสัตย์ต่อตนเอง
๒. มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๓. มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และรวมทั้งต่อสังคม
๔. มีความเสียสละ ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว แต่พร้อมที่จะเสียสละเพื่อส่วนรวมและประเทศชาติ
๕. เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา
๖. มีความยุติธรรม ไม่ลำเอียง

๗. กล้าหาญ เป็นจริยธรรมที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของผู้นำทางทหาร ไม่ใช่กล้าหาญเฉพาะแต่ในสนามรบ แม้ในยามปกติก็ต้องกล้าแสดงความกล้าหาญให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเห็นอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะกล้าพูด กล้าทำในสิ่งที่ถูกต้อง^๔

กระทรวงกลาโหมซึ่งเป็นหน่วยงานที่กำกับดูแลข้าราชการทหาร ได้ตราระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ เพื่อใช้เป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติของข้าราชการกระทรวงกลาโหม โดยสาระสำคัญของระเบียบดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมถึงการประพฤติปฏิบัติของข้าราชการกระทรวงกลาโหมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจุบันจึงมีการจัดทำร่างระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรมและการรักษาจริยธรรม พ.ศ. .... ขึ้น เพื่อแก้ไขระเบียบเดิมให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีความเห็นว่า จริยธรรมของข้าราชการทหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ เพราะเมื่อข้าราชการทหารทุกคนมีจริยธรรมในตนเองแล้วย่อมจะส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ ส่งผลดีต่อประเทศชาติ

^๔ ไพศาล นกสินธุวงศ์, “ทหารอาชีพ มองอีกด้านหนึ่งของเหรียญ”, คำนวนที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๔, จาก <http://www.rtni.org>

เนื้อหา

๑. หลักนิติธรรม

๑.๑ ความเป็นมาของหลักนิติธรรม

คำว่า “หลักนิติธรรม” นั้น นักกฎหมายไทยแปลมาจากคำว่า “The Rule of Law” ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายอังกฤษ โดยมีความคิดว่ามนุษย์ไม่ควรถูกปกครองโดยมนุษย์ แต่ควรจะต้องถูกปกครองโดยกฎหมาย

นักกฎหมายรัฐธรรมนูญของอังกฤษที่มีบทบาทมากที่สุดคนหนึ่งในการช่วยพัฒนาหลักนิติธรรมคือ เอ วี ไดซี่ (A.V. Dicey ค.ศ. ๑๘๓๕-๑๙๒๒) ได้อธิบายความหมายของหลักนิติธรรมว่า หลักนิติธรรมจะต้องสัมพันธ์ใกล้ชิดกับความมีอำนาจสูงสุดของรัฐสภา และหลักนิติธรรมนั้นย่อมมีเนื้อหาที่สำคัญคือ บุคคลทุกคนย่อมเสมอภาคกันต่อหน้ากฎหมาย บุคคลไม่ว่าจะในชนชั้นใดย่อมต้องตกอยู่ภายใต้กฎหมาย ปกติธรรมดาของแผ่นดิน (the ordinary law of the land) ซึ่งบรรดาศาลธรรมดาทั้งหลาย (ordinary courts) จะเป็นผู้รักษาไว้ซึ่งกฎหมายดังกล่าว หลักนิติธรรมในความหมายนี้ย่อมปฏิเสธความคิดทั้งหลายทั้งปวงที่จะยกเว้นมิให้บรรดาเจ้าหน้าที่ทั้งหลายต้องเคารพต่อกฎหมาย บุคคลทั้งหลายย่อมไม่ต้องถูกลงโทษ หากไม่ได้กระทำการอันผิดกฎหมาย และไม่มีผู้ใดทั้งสิ้นแม้แต่กษัตริย์ที่จะอยู่เหนือกฎหมายได้^๕ ซึ่งจากแนวคิดของไดซี่สามารถอธิบายได้ ๓ ประการ ได้แก่

ประการแรก ไม่มีผู้ใดจะถูกลงโทษหรือถูกกระทำให้เสียหายโดยชอบด้วยกฎหมายทั้งทางร่างกายและทรัพย์สิน เว้นแต่บุคคลนั้นได้กระทำความผิดต่อกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยชอบธรรม

ประการที่สอง ไม่มีบุคคลใดอยู่เหนือกฎหมายและอยู่เหนือบุคคลอื่นไม่ว่าบุคคลนั้นจะมียศหรือตำแหน่งใด ทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันและได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกัน

ประการที่สาม หลักการทั่วไปรัฐธรรมนูญคือผลการตัดสินใจทางด้านตุลาการ โดยจุดมุ่งหมายที่จะคุ้มครองสิทธิของปัจเจกบุคคลที่จะถูกนำมาพิจารณาต่อหน้าศาล

ลอน แอล. ฟูลเลอร์ (Lon L.Fuller)^๖ ค.ศ.๑๙๖๔ นักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงชาวอเมริกันที่เห็นว่ากฎหมายที่จะทำให้หลักนิติธรรมปรากฏเป็นจริงได้นั้นต้องมีลักษณะสำคัญ คือ

๑. กฎหมายจะต้องบังคับเป็นการทั่วไปกับบุคคลทุกคน ไม่เว้นแม้แต่องค์กรเจ้าหน้าที่ของรัฐ
๒. กฎหมายจะต้องได้รับการประกาศใช้อย่างเปิดเผย

^๕ สราทิส ไพเราะ, ผลคำวินิจฉัยของศาลต่อการกระทำปฏิวัติรัฐประหาร (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, ๒๕๕๙), หน้า ๓๔.

^๖ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์, หลักนิติธรรม, ในรวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ ๙๐ปี ธรรมศาสตร์อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑), หน้า ๓๑.

๓. กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นให้มีผลบังคับไปในอนาคต ไม่ใช่ตราขึ้นเพื่อใช้บังคับย้อนหลังไปในอดีต

๔. กฎหมายจะต้องได้รับการตราขึ้นโดยมีข้อความที่ชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดการบังคับที่ไม่เป็นธรรม

๕. กฎหมายจะต้องไม่มีข้อความที่ขัดแย้งกันเอง

๖. กฎหมายจะต้องไม่เรียกร้องให้บุคคลปฏิบัติในสิ่งที่ไม่อาจเป็นไปได้

๗. กฎหมายต้องมีความมั่นคงตามสมควร แต่ก็จะต้องเปิดโอกาสให้แก่ไขให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปได้

๘. กฎหมายที่ได้รับการประกาศใช้แล้วจะต้องได้รับการบังคับให้สอดคล้องต้องกันกล่าวคือต้องบังคับการให้เป็นไปตามเนื้อหาของกฎหมายที่ได้ประกาศใช้แล้วนั้น

ความหมายของหลักนิติธรรมของนักวิชาการกฎหมายในประเทศไทย ยังได้ให้ความหมายของหลักนิติธรรม ในหลายความหมาย ดังนี้

ศาสตราจารย์ประยูร กาญจนกุล^๗ เรียก The Rule of Law ที่ใช้ในประเทศไทยว่า “นิติธรรมไทย” โดยอธิบายว่า “หลักอันเป็นพื้นฐานในการที่จะบัญญัติกฎหมายเพื่อเกิดความเป็นธรรมหรือความยุติธรรมขึ้นในบ้านเมืองโดยใช้กฎหมายเป็นหลัก หลักนิติธรรมไทยจึงหมายถึงหลักนิติธรรมที่เป็นหลักพื้นฐานในการบัญญัติกฎหมายไทยให้เป็นที่ไปด้วยความยุติธรรม”

นอกจากนั้นได้แยกแยะให้เห็นสาระสำคัญของหลักนิติธรรมว่าประกอบด้วย

๑. การปกครองรัฐต้องเป็นการปกครองโดยกฎหมาย กล่าวคือ ต้องเป็นการปกครองที่เป็นธรรมภายในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดไว้ กฎหมายจะกำหนดหลักการและจำกัดขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของฝ่ายผู้ปกครองรัฐไว้อย่างแน่ชัดและกำหนดให้มีการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของเอกชนผู้อยู่ใต้การปกครองโดยศาลเพื่อควบคุมการกระทำของผู้มีอำนาจปกครอง รัฐมิให้ขัดต่อกฎหมายหรือนอกเหนือกฎหมาย

๒. สิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานของเอกชนผู้อยู่ใต้การปกครองต้องได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

๓. เอกชนผู้อยู่ใต้การปกครองย่อมเสมอกันตามกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน

ศาสตราจารย์ธานีทร กฤษฎิเชียร เสนอคำนิยามหลักนิติธรรมว่า “หลักนิติธรรม” ก็คือ หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายที่สำคัญในระบอบประชาธิปไตยโดนที่เทิดทูนศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์และยอมรับนับถือสิทธิแห่งมนุษย์ชนทุกแห่งทุกมุม รัฐต้องให้ความอารักขาคุ้มครองมนุษย์ชนให้พ้นจากลัทธิทรราชย์หากมีข้อพิพาทใดๆเกิดขึ้น ไม่ว่าจะระหว่างรัฐกับเอกชนหรือระหว่างเอกชนกับเอกชน ศาลย่อมมีอำนาจอิสระในการตัดสินข้อพิพาทนั้นโดยเด็ดขาดและโดยยุติธรรมตามกฎหมายบ้านเมืองที่ถูกต้องและเป็นธรรม^๘

^๗ วิชาญ เครื่องงาม, “หลักนิติธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ”, เอกสารบรรยายในที่ประชุมสำนักธรรมศาสตร์และการเมือง (กรุงเทพมหานคร ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒), หน้า ๑๘-๑๙

^๘ ธานีทร กฤษฎิเชียร, คำบรรยายเรื่องหลักนิติธรรมในการอบรมหลักสูตรภาคจริยธรรม สำนักอบรมกฎหมายแห่งบัณฑิตยสถาน สมัยที่ ๖๑, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ขอนทิพย์ ๕๐ จำกัด, ๒๕๒๒), หน้า ๒๓

รวมทั้งยังมีพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับการใช้คำว่า “นิติธรรม” ในวาระต่างๆ ดังนี้

“กฎหมายนั้นไม่ใช่ตัวความยุติธรรม เป็นแต่เพียงเครื่องมืออย่างหนึ่งสำหรับใช้ในการรักษา และอำนวยความยุติธรรมเท่านั้น การใช้กฎหมายจึงต้องมุ่งหมายใช้เพื่อรักษาความยุติธรรม ไม่ใช่เพื่อรักษาบทของกฎหมายเอง และการรักษาความยุติธรรมในแผ่นดินก็มีได้มีวงแคบอยู่เพียงแค่ออบเชยของกฎหมาย หากต้องขยายออกไปให้ถึงศีลธรรมจรรยา ตลอดจนเหตุและผลตามเป็นจริงด้วย^๙”

หลักนิติธรรมของผู้ศึกษา หมายถึง หลักพื้นฐานสำคัญของประเทศในระบอบประชาธิปไตยและการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อให้เกิดความเสมอภาค ทุกคนต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกันและได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายที่เท่าเทียมกัน นอกจากหลักนิติธรรมที่เป็นหลักพื้นฐานที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว ในกระทรวงกลาโหมยังตระหนักและให้ความสำคัญต่อหลักธรรมาภิบาลนิติธรรม แม้จะมีได้บัญญัติเป็นกฎหมายโดยตรงแต่ได้ออกระเบียบซึ่งบังคับใช้กับข้าราชการกระทรวงกลาโหม หากข้าราชการฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าว ก็จะมีบทลงโทษ ระเบียบนี้มีชื่อวาระระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑

๑.๒ หลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

สำหรับประเทศไทยนั้น หลักนิติธรรมได้ปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งเป็นกฎหมายที่สูงสุดของประเทศ จากการศึกษาพบว่าการบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน คือ มาตรา ๓ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๕๒ ดังนี้

มาตรา ๓ บัญญัติว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขทรงใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาล ตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล องค์การอิสระ และหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย และ หลักนิติธรรม เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ และความผาสุกของประชาชนโดยรวม”^{๑๐}

มาตรา ๒๖ บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลก้ำกัจัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย

^๙ อรรถพล ใหญ่สว่าง, “หลักนิติธรรม”, จุลนิติ มกราคม – กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗, คำนวณที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔. จาก

https://www.senate.go.th/assets/portals/๙๓/fileups/๒๗๒/files/S%E๐%B๙%๘๘sub_Jun/๓journal/b๑๖๖%๒๐jun_๑๑_๑.pdf

^{๑๐} มาตรา ๓ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง”^{๑๑}

มาตรา ๒๗ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครอง ตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน

การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ หรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้

มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพ ได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมตามวรรคสาม

บุคคลผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กร ของรัฐย่อมมีสิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่ เกี่ยวกับการเมือง สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรม^{๑๒}

มาตรา ๕๒ รัฐต้องพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์ เอกราช อธิปไตย บูรณภาพ แห่งอาณาเขตและเขตที่ประเทศไทยมีสิทธิอธิปไตย เกียรติภูมิและผลประโยชน์ของชาติ ความมั่นคงของรัฐ และความสงบเรียบร้อยของประชาชน เพื่อประโยชน์แห่งการนี้ รัฐต้องจัดให้มีการทหาร การทูต และ การข่าวกรองที่มีประสิทธิภาพ^{๑๓}

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ ตระหนัก ถึงความสำคัญของหนักนิติธรรมของบุคคลทุกคนไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งในองค์กรใด หรือกระทั่งบุคคล ธรรมดา ก็ต้องได้รับความเสมอภาค อย่างเช่นทหาร ไม่ว่าจะอยู่ในยศ ตำแหน่งใดย่อมมีสิทธิและเสรีภาพ เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป

๒. กระทรวงกลาโหมกับหลักนิติธรรม

๒.๑ พระราชบัญญัติจัดระเบียบกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑

มาตรา ๗ การบริหารราชการของกระทรวงกลาโหม ต้องดำเนินการตามหลักการบริหารกิจการ บ้านเมืองที่ดีเว้นแต่ในกรณีใดที่มีความจำเป็นในการบริหารราชการของกระทรวงกลาโหมอาจกำหนด

^{๑๑} มาตรา ๒๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

^{๑๒} มาตรา ๒๗ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

^{๑๓} มาตรา ๕๒ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

วิธีปฏิบัติราชการให้สอดคล้องและเหมาะสมกับการปฏิบัติราชการของกระทรวงกลาโหมเป็นการเฉพาะสำหรับกรณีนั้นได้ โดยให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา^{๑๔}

ในส่วนของการตราพระราชกฤษฎีกานั้น จะเป็นเรื่องการจัดระเบียบ การแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการต่างๆ เช่น พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการหน่วยบัญชาการถวายความปลอดภัยรักษาพระองค์ กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๗, พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการกองทัพบก กองบัญชาการทหารสูงสุด กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๕๔, พระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการและกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการสำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี และสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงกลาโหม พ.ศ. ๒๕๓๓ เป็นต้น

๓. จริยธรรม

๓.๑ ความหมายและความเป็นมาของจริยธรรม

จริยธรรม หมายความว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ,ศีลธรรม,กฎศีลธรรม^{๑๕} โดยจริยธรรมนี้จะเป็นระบบของการทำความดีละเว้นความชั่ว มีทั้งปัจจัยนำเขา ซึ่งเป็นปัจจัยเชิงเหตุทั้งด้านจิตใจและสถานการณ์ของจริยธรรมและพฤติกรรมจริยธรรม รวมทั้งมีปัจจัยส่งออก ซึ่งเป็นผลของการมีจริยธรรมหรือมีพฤติกรรมจริยธรรม ซึ่งผลนี้อาจอยู่ในรูปแบบทั้งจิตลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลผู้กระทำ และผลต่อบุคคลอื่น ต่อกลุ่ม ต่อสิ่งแวดล้อม และต่อโลก จริยธรรมจะเกิดขึ้นเมื่อค่านิยมหรือคุณธรรมตั้งแต่สองตัวขัดแย้งกัน ทำให้บุคคลต้องตกอยู่ในสภาพที่ต้องตัดสินใจแก้ปัญหาในการเลือกที่จะปฏิบัติตามคุณธรรมหรือค่านิยมตัวใดตัวหนึ่ง เช่น ความกตัญญูต่อบุคคลขัดแย้งกับความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เป็นต้น บุคคลที่ตัดสินใจเลือกคุณธรรมหรือค่านิยม ตัวที่มีประโยชน์แก่ส่วนรวมมากกว่าที่เป็นประโยชน์แก่เฉพาะตนเองหรือพวกพ้องในกลุ่มเล็กๆ จึงมักเป็นบุคคลที่มีจริยธรรมสูง ดังนั้น จริยธรรมจึงมีความหมายครอบคลุมทั้งสาเหตุ กระบวนการ และผลของการกระทำทำความดีละเว้นความชั่ว^{๑๖}

สำหรับจริยธรรมในการทำงานนั้นคือระบบการทำความดีละเว้นความชั่วในเรื่องที่รับผิดชอบและเกี่ยวข้องกับปฏิบัติ เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ทำงาน เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานและผลงาน ตลอดจนเกี่ยวข้องกับผู้รับประโยชน์หรือโทษจากผลงานนั้นการทำงานราชการเป็นการกระทำเพื่อประเทศและประชาชน ซึ่งมีผลกระทบทั้งในปัจจุบันและอนาคตต่อสังคมมากกว่าจะมีผลต่อตนเองและพวกพ้อง ดังนั้นข้าราชการที่ดีจึงจำเป็นต้องมีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงในการทำงานด้วย ซึ่งหลักจริยธรรมของข้าราชการมีรากฐานมาจากหลายแหล่งด้วยกัน อาทิ จากอิทธิพลของพระพุทธศาสนา อันได้แก่ ทศพิธราชธรรม และราชวสดีธรรม^{๑๗}

^{๑๔} มาตรา ๗ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบกระทรวงกลาโหม พุทธศักราช ๒๕๕๑

^{๑๕} พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒

^{๑๖} ศานิต สร้างสมวงษ์ และคณะ, จริยธรรมในวิชาชีพทหาร, รายงานการวิจัย ชุดโครงการวิจัย “จริยธรรมในวิชาชีพ” หน้า ๘

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน หน้า ๙

ทศพิราชธรรม^{๑๘} แปลว่า ธรรมของพระมหากษัตริย์ ซึ่งมีใช้พระมหากษัตริย์เท่านั้นที่ควรปฏิบัติ แต่ข้าราชการทั่วไปก็ควรปฏิบัติด้วย ซึ่งทศพิราชธรรมมีสิบประการ ได้แก่

ประการที่หนึ่ง	ทาน
ประการที่สอง	ความประพฤติที่ดีงามหรือศีล
ประการที่สาม	การบริจาคหรือการยอมสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
ประการที่สี่	ความเป็นคนตรง
ประการที่ห้า	ความสุภาพอ่อนโยนต่อชนทั้งปวง
ประการที่หก	ความเพียร
ประการที่เจ็ด	ความไม่โกรธ
ประการที่แปด	ความไม่เบียดเบียน
ประการที่เก้า	ความอดทน และ
ประการที่สิบ	ความไม่ผิดพลาด หรือไม่คลาดจากธรรม

ราชวสตีธรรม คือ ธรรมที่เป็นหลักปฏิบัติราชการซึ่งสามารถสรุปเป็นสามกลุ่มใหญ่ ได้แก่

กลุ่มแรก	ธรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อพระราชาโดยตรง
กลุ่มที่สอง	ธรรมที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง
กลุ่มที่สาม	ธรรมที่เกี่ยวข้องกับการงานโดยตรง เช่น

๑. เมื่อเข้ารับราชการใหม่ ๆ ยังไม่มีชื่อเสียง และยังมีได้มียศศักดิ์ ก็อย่ากลัวจนเกินพอดี และอย่าขลาดกลัวจนเสียราชการ

๒. ข้าราชการต้องไม่มั่งง่าย ไม่เลินเล่อเหลวสดี แต่ต้องระมัดระวังให้ดีอยู่เสมอ ถ้าหัวหน้าทราบความประพฤติ สติปัญญา และความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ย่อมไว้วางใจ และเผยความลับให้ทราบด้วย

๓. ไม่พึงเห็นแก่หลังบนอนจนแสดงให้เห็นเป็นการเกียจคร้าน

จะเห็นได้ว่าหลักจริยธรรมของข้าราชการเริ่มปรากฏมาช้านานแล้ว โดยเริ่มต้นมาจากอิทธิพลทางศาสนา และต่อมาได้พัฒนามาเป็นหลักจริยธรรมในวิชาชีพข้าราชการในที่สุด

๓.๒ จริยธรรมของข้าราชการทหาร^{๑๙}

ในอดีตนั้น ได้เคยมีคำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน (คำสั่งของหัวหน้าคณะปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน ๒๕๑๙) กำหนดข้อปฏิบัติตนของข้าราชการผู้มีอำนาจในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับประชาชนเพื่อที่จะทำให้ประชาชนมีความเชื่อถือและศรัทธาข้าราชการซึ่งยังคงมีผลบังคับใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน โดยอาจถือได้ว่าเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมฉบับแรกของข้าราชการโดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าราชการทหาร โดยคำสั่งดังกล่าวได้กำหนดข้อห้ามสำหรับข้าราชการฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร ไว้คือ

^{๑๘} เรื่องเดียวกัน หน้าเดียวกัน

^{๑๙} ศานิต สร้างสมวงษ์ และคณะ, จริยธรรมในวิชาชีพทหาร, รายงานการวิจัย ชุดโครงการวิจัย “จริยธรรมในวิชาชีพ”, หน้า ๓๓๓ - ๓๓๔

๑. ห้ามรับเลี้ยงจากพ่อค้าที่กระทำธุรกิจกับหน่วยราชการของตน หรือจากผู้ที่มาติดต่อขออนุญาต หรือขอรับบริการจากทางราชการ หรือจากผู้ที่อาจได้รับประโยชน์จากปฏิบัติหน้าที่ของตน

๒. ห้ามแต่งเครื่องแบบ หรือเครื่องแต่งกายที่แสดงให้เห็นได้ว่าเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร เข้าไปในไนต์คลับ สถานอาบอบนวด สถานอบายมุข หรือสถานเริงรมย์ต่างๆ ยกเว้นเพื่อปฏิบัติหน้าที่ราชการ

๓. ห้ามรับเชิญไปประทานหรือเจ้าภาพในพิธีเปิดบริษัทห้างร้านทางการค้าของเอกชน

๔. ห้ามออกบัตรเชิญ หรือประกาศเชิญเป็นการทั่วไปเพื่อการเลี้ยงในการเลื่อน ย้าย หรือเปลี่ยนแปลงยศหรือตำแหน่ง การเลี้ยงฉลองวันเกิด การฉลองขึ้นบ้านใหม่ และงานสังคมที่มีใช่เป็นประเพณี

๕. ห้ามเป็นกรรมการผู้จัดการหรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งที่มีหน้าที่อื่นในบริษัทห้างร้านของเอกชน ซึ่งทำให้บุคคลทั่วไปเข้าใจได้ว่าเป็นการยอมให้บริษัทห้างร้านของเอกชนเหล่านั้นอาศัยชื่อของตน เพื่อแสวงหาประโยชน์โดยตรงหรือทางอ้อม

ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าวอยู่แล้วในวันที่มีคำสั่งนี้ ให้ถอนตัวออกจากตำแหน่งดังกล่าว ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่มีคำสั่งนี้

นอกจากนี้ยังได้กำหนดข้อพึงปฏิบัติของข้าราชการฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร ไว้ว่าไม่ควรประพฤติตนเป็นคนฟุ่มเฟือย การจัดงานเลี้ยงหรืองานสังคม ควรจัดเท่าที่จำเป็น และควรเชิญเฉพาะญาติกับผู้ใกล้ชิดเท่านั้น และควรดำรงชีพอย่างประหยัด เช่น ทำสวนครัว เลี้ยงสัตว์ และใช้ของที่ผลิตในประเทศ เป็นต้น ไม่พึงรับเงินของขวัญ หรือสิ่งตอบแทนราคาแพงจากผู้ใต้บังคับบัญชา หรือบุคคลที่มีใช่เป็นญาติสนิท ทั้งนี้ข้าราชการฝ่ายพลเรือน ตำรวจ ทหาร ชั้นผู้ใหญ่ ควรต้องปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ข้าราชการ และประชาชนทั่วไป และผู้บังคับบัญชาจะต้องคอยสอดส่องดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ การจงใจฝ่าฝืนข้อห้ามการปฏิบัติตนดังกล่าวให้ถือว่าเป็นการผิดวินัยอย่างร้ายแรง และให้พิจารณาลงโทษโดยเคร่งครัด

ต่อมาเมื่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ มีผลใช้บังคับ บทบัญญัติมาตรา ๗๗ แห่งรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าวได้กำหนดให้รัฐจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการและลูกจ้างของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งก็ได้มีส่วนราชการต่างๆ ได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมบ้างบางส่วน สำหรับในส่วนราชการของกระทรวงกลาโหมนั้น มีส่วนราชการบางแห่งหรือบางสายงานเท่านั้นที่ได้ดำเนินการจัดทำมาตรฐานทางจริยธรรมเพื่อบังคับใช้ในส่วนราชการของตนเอง อาทิเช่น กรมพระธรรมนูญได้ออกประกาศกรมพระธรรมนูญ ลงวันที่ ๖ กรกฎาคม ๒๕๔๙ เรื่องมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการลูกจ้าง และพนักงานราชการในสายงานกรมพระธรรมนูญ โดยคำสั่งดังกล่าวได้กำหนดมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของนายทหารพระธรรมนูญ มาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของนายทหาร มาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของจ่าศาลทหาร และมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมของข้าราชการ ลูกจ้าง และ

พนักงานราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ในสายงานกรมพระธรรมนุญ ซึ่งมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรดังกล่าวได้กำหนดถึงอุดมการณ์และมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมในด้านต่างๆ

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าบทบัญญัติมาตรา มาตรา ๗๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปัจจุบันได้กำหนดว่า มาตรฐานทางจริยธรรมของข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท ให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น ซึ่งมาตรฐานทางจริยธรรมจะต้องมีกลไกและระบบในการดำเนินงานเพื่อให้การบังคับใช้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งกำหนดขั้นตอนการลงโทษตามความร้ายแรงแห่งการกระทำ และการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมให้ถือว่าเป็นการกระทำผิดทางวินัย อันเป็นเหตุให้กระทรวงกลาโหมกำหนดให้มีประมวลจริยธรรมเป็นมาตรฐานความประพฤติและเป็นหลักปฏิบัติให้เกิดการปฏิบัติงานเป็นไปตามหลักคุณธรรม จริยธรรม ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ โดยได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑

๓.๓ ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑^{๒๐}

๑. ส่วนราชการ หมายความว่า ส่วนราชการขึ้นตรงต่อกระทรวงกลาโหม กองบัญชาการกองทัพไทย กองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ

๒. ข้าราชการกระทรวงกลาโหม หมายความว่า ข้าราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบราชการทหารและหมายรวมถึงข้าราชการพลเรือนกลาโหม ทหารกองประจำการ นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม เจ้าหน้าที่ทางทหาร พนักงานราชการ ลูกจ้างในสังกัดกระทรวงกลาโหม และบุคคลที่ทำหน้าที่ทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๓. ข้าราชการกระทรวงกลาโหมจักต้องยึดถือและปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรม ๑๔ ประการ ดังนี้

๓.๑ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งพระบรมเดชานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า

๓.๒ การพิทักษ์รักษาปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์

๓.๓ การรักษาไว้ซึ่งการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๓.๔ การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย และบูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ

๓.๕ การพิทักษ์รักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน และไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

๓.๖ การยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรมและถูกกฎหมาย

๓.๗ การให้การช่วยเหลือแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัย และไม่เลือกปฏิบัติ

๓.๘ การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน โดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงภายใต้กรอบของกฎหมาย

๓.๙ การยึดมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม

๓.๑๐ การมีจิตสำนึกที่ดี ซื่อสัตย์สุจริต และรับผิดชอบ

๓.๑๑ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน รักษามาตรฐาน และมีคุณภาพโปร่งใส ตรวจสอบได้

๓.๑๒ การยึดมั่นในระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และแบบธรรมเนียมของทหารอย่างเคร่งครัด

^{๒๐} ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พุทธศักราช ๒๕๕๑

๓.๑๓ การเชิดชูและรักษาไว้ซึ่งเกียรติยศ เกียรติศักดิ์ของทหาร

๓.๑๔ การเชื่อถือผู้บังคับบัญชาและการปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ทั้งการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยความยุติธรรม

๔. ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนเผยแพร่และปลูกฝังให้ข้าราชการกระทรวงกลาโหมที่ปกครองอยู่ได้รับทราบ และยึดถือปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมอย่างเคร่งครัด

๕. การฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามค่านิยมหลักของมาตรฐานทางจริยธรรมในระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ ถือเป็นกระทำผิดวินัย จักต้องรับโทษหรือทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารหรือแบบธรรมเนียมของข้าราชการทหารกระทรวงกลาโหมประเภทนั้นๆ

๖. หากข้าราชการกระทรวงกลาโหมที่ถูกลงโทษหรือทัณฑ์ด้วยเหตุแห่งการฝ่าฝืนค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมเห็นว่าไม่เป็นไปด้วยความเหมาะสมเป็นธรรม สามารถร้องทุกข์หรืออุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยทหารแบบธรรมเนียมหรือวิธีการที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

๓.๔ ร่างระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและการรักษาจริยธรรม พ.ศ. ....^{๒๑}

เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๗๖ วรรคสาม ได้บัญญัติให้รัฐพึงจัดให้มีมาตรฐานทางจริยธรรม เพื่อให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นหลักในการกำหนดประมวลจริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐในหน่วยงานนั้น ๆ และพระราชบัญญัติมาตรฐานทางจริยธรรม พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๕ ได้กำหนดมาตรฐานทางจริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรมซึ่งต้องไม่ต่ำกว่ามาตรฐานทางจริยธรรมตามที่บัญญัติไว้ รวมถึงระเบียบคณะกรรมการมาตรฐานทางจริยธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดทำประมวลจริยธรรม ข้อกำหนดจริยธรรมและกระบวนการรักษาจริยธรรมของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ พ.ศ.๒๕๖๓ ข้อ ๕ ได้กำหนดให้องค์กรที่มีหน้าที่จัดทำประมวลจริยธรรม จัดทำประมวลจริยธรรมและกำหนดให้มีกระบวนการรักษาจริยธรรมของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมถึงให้มีการติดตามและประเมินผลการปฏิบัติตามประมวลจริยธรรม จึงจำเป็นต้องออกระเบียบฉบับนี้

“ข้าราชการกระทรวงกลาโหม” หมายความว่า ข้าราชการทหาร ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการทหาร ข้าราชการพลเรือนกลาโหม และให้หมายความรวมถึง ทหารกองประจำการ นักเรียนในสังกัดกระทรวงกลาโหม เจ้าหน้าที่ทางทหาร พนักงานราชการ ลูกจ้าง ในสังกัดกระทรวงกลาโหม และบุคคลที่ทำหน้าที่ทหารตามที่กระทรวงกลาโหมกำหนด

ข้อ ๖ ข้าราชการกระทรวงกลาโหมจักต้องยึดถือและปฏิบัติตนเพื่อรักษาจริยธรรม ดังต่อไปนี้

๖.๑ ยึดมั่นในสถาบันหลักของประเทศ อันได้แก่ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ โดยการพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งเอกราช อธิปไตย บูรณภาพแห่งเขตอำนาจรัฐ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ทั้งจักต้องพิทักษ์ รักษา ปกป้องสถาบันพระมหากษัตริย์และเชิดชูรักษาไว้ ซึ่งพระบรมเดชาานุภาพแห่งพระมหากษัตริย์เจ้า รวมถึงการนำหลักคำสอนที่ถูกต้องของ

^{๒๑} ร่างระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและการรักษาจริยธรรม พุทธศักราช ....

พระพุทธศาสนาหรือศาสนาอื่นตามคติความเชื่อของกำลังพล มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตตามมาตรฐานจริยธรรมของกระทรวงกลาโหม

๖.๒ ซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ เชื่อถือและปฏิบัติตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้บังคับบัญชา ทั้งการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาต้องกระทำด้วยความยุติธรรม รวมถึงการยึดมั่นในข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และแบบธรรมเนียมของกระทรวงกลาโหมอย่างเคร่งครัด

๖.๓ กล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยการยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้องเป็นธรรม และถูกกฎหมาย

๖.๔ การพิทักษ์และรักษาผลประโยชน์ของชาติ ยึดถือประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัวและไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน รวมถึงการมีจิตสาธารณะ ให้ความช่วยเหลือสังคมในทุกโอกาสที่สามารถกระทำได้

๖.๕ การมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานรักษามาตรฐานและคุณภาพของงาน มีการปฏิบัติราชการด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้

๖.๖ ปฏิบัติหน้าที่อย่างเป็นธรรมให้การช่วยเหลือและบริการแก่ประชาชนด้วยความรวดเร็ว มีอัธยาศัยและไม่เลือกปฏิบัติ รวมถึงการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนโดยไม่บิดเบือนข้อเท็จจริงภายใต้กรอบของกฎหมาย

๖.๗ ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดีและรักษาภาพลักษณ์ของทางราชการ รวมทั้งการเชิดชูและรักษาไว้ซึ่ง เกียรติยศ เกียรติศักดิ์ และอุดมการณ์ของข้าราชการกระทรวงกลาโหม

ข้อ ๗ ข้าราชการกระทรวงกลาโหม ซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยหลักวิชาชีพ ต้องยึดถือและปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์อื่นใดที่บัญญัติ หรือกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพนั้นไว้เป็นการเฉพาะด้วย

จากการศึกษา ร่างระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและการรักษาจริยธรรม พ.ศ. .... ดังกล่าว เห็นว่ามีความสอดคล้องถึงหลักนิติธรรมมากยิ่งขึ้น ซึ่งข้อปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ได้แก่ ข้อ ๖.๒ โดยข้าราชการกระทรวงกลาโหม ต้องซื่อสัตย์ สุจริต มีจิตสำนึกที่ดี และรับผิดชอบต่อหน้าที่ เชื่อถือและปฏิบัติตามคำสั่งที่ชอบด้วยกฎหมายของผู้บังคับบัญชา ทั้งการปกครองผู้ใต้บังคับบัญชาต้องกระทำด้วยความยุติธรรม รวมถึงการยึดมั่นในข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง และแบบธรรมเนียมของกระทรวงกลาโหมอย่างเคร่งครัด, ข้อ ๖.๓ ข้าราชการกระทรวงกลาโหม ต้องกล้าตัดสินใจและกระทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม โดยการยืนหยัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย และ ข้อ ๗ ข้าราชการกระทรวงกลาโหม ซึ่งปฏิบัติหน้าที่โดยอาศัยหลักวิชาชีพ ต้องยึดถือและปฏิบัติตามกฎหมายและข้อบังคับ หรือหลักเกณฑ์อื่นใดที่บัญญัติ หรือกำหนดเกี่ยวกับมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพนั้นไว้เป็นการเฉพาะด้วย ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ข้าราชการกระทรวงกลาโหมทุกคนจะต้องอยู่ภายใต้ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่งและแบบธรรมเนียมของกระทรวงกลาโหม และต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเดียวกัน โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ เพื่อมีเจตนามุ่งหมายให้เกิดความยุติธรรม หากข้าราชการคนใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตาม ถือเป็นการกระทำผิดวินัย จักต้องรับโทษหรือทัณฑ์ตามกฎหมาย

บทสรุป

จากที่กล่าวมา ทุกอาชีพย่อมต้องมีจริยธรรมของตน ซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย หากพูดถึงข้าราชการทหารมีหน้าที่ให้การสนับสนุนนโยบายของรัฐบาล เมื่ออยู่ในช่วงเวลาที่ไม่มีสงครามข้าราชการทหารมีหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือประชาชน และพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในด้านต่างๆ เช่น บรรเทาสาธารณภัย ข้าราชการทหารจึงมีอีกหน้าที่หลัก คือ ทหารมีหน้าที่ในการช่วยเหลือประชาชน ดังคำกล่าวที่ว่า ทหารรับใช้ประชาชน และการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทหารมีลักษณะการทำงานไม่เหมือนอาชีพอื่น ๆ คือ จะมีกรอบ มีระเบียบวินัย ธรรมเนียมประเพณี ระเบียบปฏิบัติที่เน้นความเข้มแข็ง เด็ดขาด อดทน กล้าหาญ เป็นต้น การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการทหารจึงแตกต่างจากสายอาชีพอื่น จึงทำให้ข้าราชการทหารมีจริยธรรมบางประการที่แตกต่างจากสายอาชีพอื่นเป็นพิเศษ

แม้ว่าข้าราชการทหารเป็นวิชาชีพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ และเปรียบเสมือนรั้วของชาติซึ่งทำหน้าที่เทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปกป้องรัฐบาล และประชาชน ข้าราชการทหารควรคำนึงถึงภารกิจของกองทัพเป็นสำคัญ และยึดหลักจริยธรรมเป็นหลักประจำใจในการปฏิบัติหน้าที่ มิใช่นึกถึงแต่ผลประโยชน์ที่จะได้รับ ตำแหน่ง หรือแม้แต่อำนาจของตนเองหรือเฉพาะกลุ่มของตนเอง เพราะข้าราชการทหารเป็นอาชีพที่มีเกียรติ มีศักดิ์ศรี พร้อมทั้งจะเป็นผู้เสียสละต่อแผ่นดินเพื่อรักษาประโยชน์ของชาติ นำมาซึ่งความสุขของประชาชน ในทางกลับกันหากข้าราชการทหารขาดหลักจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่แล้วก็อาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติรวมทั้งความปลอดภัยของประชาชนในชาติด้วย สังคมที่มีคนขาดจริยธรรมมากๆ ย่อมเป็นสังคมที่วุ่นวายไร้ความสงบสุข และเมื่อข้าราชการทหารยังคงเป็นพลเมืองหนึ่งของประเทศ ที่จะต้องอยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศ ข้าราชการทหารจึงต้องมีความเคารพ ซื่อสัตย์ต่อกฎหมายของประเทศอย่างเคร่งครัด ซึ่งถือเป็นหลักนิติธรรมในการปกครองโดยกฎหมาย และจะต้องมีจริยธรรมซึ่งเป็นเสมือนการปกครองโดยมนุษย์มาเป็นหลักในการปฏิบัติหน้าที่ต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชา และต่อประชาชน

ดังนั้น จริยธรรมจึงถือว่าเป็นส่วนหนึ่งภายใต้หลักนิติธรรม การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบ หรือ บังคับของฝ่ายทหารที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมต้องสอดคล้องกับหลักนิติธรรมตามที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้กำหนดไว้ ปัจจุบันมีระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑ บังคับใช้แต่อาจจะยังไม่เหมาะสมกับสภาวะการณ์ กระทรวงกลาโหมจึงได้จัดทำร่างระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและการรักษาจริยธรรม พ.ศ. .... ที่ต้องนำหลักนิติธรรมมาใช้เป็นหลักสำคัญในการจัดทำประมวลจริยธรรม เพื่อเป็นหลักเกณฑ์การประพฤติปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการสังกัดกระทรวงกลาโหมให้ถือปฏิบัติตาม เมื่อข้าราชการทหารทุกคนมีหลักจริยธรรม ย่อมทำให้ทุกคนมีจิตสำนึกที่ดี มีความรับผิดชอบ ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ทำในสิ่งที่ถูกต้อง เป็นธรรม และถูกกฎหมาย รวมทั้งอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้ระบบการทำงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความ

ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศานต์. **หลักนิติธรรม**. ในรวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ ๙๐ปี
ธรรมศาสตร์อาจารย์สัญญา ธรรมศักดิ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๑.

ชานินทร์ กรัยวิเชียร. **คำบรรยายเรื่องหลักนิติธรรมในการอบรมหลักสูตรภาคจริยธรรม สำนักอบรมกฎหมาย
แห่งเนติบัณฑิตยสภา สมัยที่ ๖๑**. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ชวนพิมพ์ ๕๐ จำกัด, ๒๕๒๒.

พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๒

สราทิส ไพบระ. **ผลคำวินิจฉัยของศาลต่อการกระทำปฏิวัติรัฐประหาร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, ๒๕๕๙.

วิชญ์ เครืองาม. **หลักนิติธรรมกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ**, เอกสารบรรยายในที่ประชุม
สำนักธรรมศาสตร์และการเมือง, กรุงเทพมหานคร: ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๒.

ศานิต สร้างสมวงศ์ และคณะ. **จริยธรรมในวิชาชีพทหาร**, รายงานการวิจัย ชุดโครงการวิจัย “จริยธรรม
ในวิชาชีพ”.

กฎหมาย

พระราชบัญญัติจัดระเบียบกระทรวงกลาโหม พ.ศ.๒๕๕๑

ระเบียบกระทรวงกลาโหมว่าด้วยประมวลจริยธรรม พ.ศ.๒๕๕๑

ร่างระเบียบกระทรวงกลาโหม ว่าด้วยประมวลจริยธรรมและการรักษาจริยธรรม พ.ศ. ....

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐

สารสนเทศ

ไพศาล นภสินธุ์วงศ์. **ทหารอาชีพ มองอีกด้านหนึ่งของเหรียญ**. ค้นวันที่ ๒ เมษายน ๒๕๖๔. จาก
<http://www.rtni.org>

อรรถพล ใหญ่สว่าง. **หลักนิติธรรม**. จุลนิติ ม.ค. - ก.พ. ๒๕๕๗. ค้นวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๖๔. จาก
https://www.senate.go.th/assets/portals/๙๓/fileups/๒๗๒/files/S%E๐%B๙%๘๘sub_Jun/๓journal/b๑๖๖%๒๐jun_๑๑_๑.pdf